

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Kiadó hivatal:

Középuteza, Stein J. könyvkereskedése.
Szerkesztői szállás:
belső-szénuteza 131. szám.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorát 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) J. Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).
Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (Königsgasse Nr. 60.)
Nyitási cikkeik sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez csomandók.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

M. e lap hetenkint háromszor, u. m. csütörtökön és szombaton reggel.
Előfizetési ár:
egész évre 12 frt, fél évre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Eredeti távsürgönyök.

Feladatott Pesten nov. 23-án este 8 óra 30 p.
Erkezett Kolozsvárra nov. 23-án este 12 ó. 5 p.

Király és királyné ő Felsegeik ma Gödöllőről Budára költöztek át. Rudolf főhg és Izabella főhgnő Bécsbe mentek.

Elénk vitatkozás folyt a képviselők tanácskozásiában a képviselő mandatumnak öt évre meghosszabbítása iránt pro és contra; megállapítás eddig nem történt.

Az unio tárgyában kiküldött központi-bizottság sürgeti a magyarországi sajtótörvény és az esküdtzéki intézmény Erdélyben eszközöndő mielőbbi életbeléptetését.

Megint a népiskolai törvényjavaslat.

I.

(...) A „népiskolai törvényjavaslat“ ma (nov. 19.) megint a képviselőház tárgyalása alatt van. Holnap már be is lesz fejezve, illetőleg elfogadva. A tárgy fontossága megérdemli, hogy e lapban is hozzá szóljunk megint.

Félszázadnál több, hogy egyes aggodó honfiak által halljuk hangoztatni a „népnevelés ügyét.“ A sokat jelentő felszólalások viszhangra találtak a melegebb keblű hazafiaknál, de segíteni keveset lehetett, míg egy a nemzet fejlődését szándékosan háttérbe szorítani törekvő kormányval volt bajunk. Ha a negyvenes években törvényhozásunk szabadabban mozoghatott is a reformok terén, de annyi volt a tenni való, hogy gondja mindenre ki nem terjedhetett, és így a népnevelés ügye is maradt pangásban egy jobb időnek fenntartva. A költő felkiáltása még mindig szomorun visszhangzott:

„Népnevelésnek ügyét hány szó vitatta meg immár:

A nép folyvást nő, s nincs nevelése különb!“

Mióta nemzeti kormányunk van, egyéb életkérdésekkel együtt a népnevelés is elővétel, és nagy gonddal dolgoztak rajta, hogy a nemzet valahára e rég savorgott s alkotmányos szabad életének alapfeltételét képező téren is elhatározó lépést tessen, méltó magához s a korszellem követeléséhez.

A gordiusi csomóknak, melyeket a kormány tucatzá száma vett kezébe, egyikét képezte a népnevelés ügye. A különböző nemzetiségek és hitfelekezetek mindnyájan gyanakodva tekintettek az ez iránt teendő lépésekre, s nem sok jóstehetség kellett annak átlátására, hogy a kormány bármily gondos javaslata heves megtámadásoknak lesz kitéve. Arra azonban mégis kevesen számítottak, hogy a kultuszminiszter előterjesztett javaslata annyira megbukjék, hogy még tárgyalási alapul se fogadtassék el.

Annál meglepőbb, hogy ugyanazon törvényjavaslat a 25-ös bizottság s meghívott szakemberek kezein keresztül menve, némely másodrendű módosításokkal most már üdvözöltetik a képviselőház jobb- és baloldaláról egyaránt. Nyáry melegen ajánlja, Tisza Kálmán örömmel fogadja, mit a minap elkarhóztattak.

Nem kutatjuk okát e különös jelenségnek; megnyugszunk azon, hogy a közvélemény és hazafi érzés az elejtettnek látszott, oly nagyfontosságú ügyet megint felvette. Szívesen adunk igazat Tisza Kálmánnak abban, hogy „ha a kormány az érdekelt törvényjavaslat készítésekor a protestáns felekezetek arra hivatott férfiai véleményét meghallgatja, s őket egészen nem mellőzi, talán előbb is nyugodtan jöhetett volna tárgyalás alá a miniszteri törvényjavaslat, mert méltó dolog, hogy a kiknek a nemzet 300 éven keresztül a nevelés terén annyit köszönhet: kellő figyelemben részesüljenek.“ De másfelől b. Eötvösnek is igaza van, midőn erre mai beszédében azt jegyzi meg, „hogy elismeri ugyan, hogy a most másodszor előküldött törvényjavaslat tökéletesebb az előbbinél, és örvend rajta, de hogy a fő elvek ebben mások lennének, mint abban: ezt nem ismerheti el.“

A fődolog az, hogy az országgyűlés nagytöbbsége pártkülönbség nélkül s a kultuszminiszter teljes hozzájárulásával ma egy népnevelési törvényt hozott, s ezáltal, böles eljárás mellett, megvetette alapját nemzetünk jövő gyorsabb szellemi fejlődésének s megerősödésének.

Pest, november 21. 1868.

(y z n.) A következők már is igazolja azon minapi állításunkat, hogy a delegatiónk ezúttal gyorsabban fogunk haladni, mint az első ülés alatt, mert — miként kifejeztük magunkat — járt uton dolgoznak, holott első összejutásuk alkalmával ugyancsak történnük kellett a szokatlan üsvényen.

A munka ennél fogva minden nagyobb zaj nélkül, gyorsan megy előre, és eddig legalább semmi oly akadály nem merült fel, a mely annak megakasztásával fenyegetne.

Ennek egyik főoka azon előékenység is, melylyel a közös miniszterium — miként ezt táviratilag jelzeni érdekesnek tartottam — a delegatiónk első ülészaka alatt a magyar részről úgy, mint a Lajthán tül oldalról nyilvánult óhajtsáknak egész készséggel megfelelni sietett, sőt sok tekintetben még többet tön, a mennyiben oly kívánalmakat is teljesített mostani előterjesztéseiben, melyek akkor csak mint magán nézetek adhattak elő, de többségre nem vergődtek a delegatiónban.

Ily eset fordult elő például a tengerészeti budgetnél.

Az első ülészaka alatt ugyanis több magyar delegatus a tengerészeti haderő leszállítását sürgette, tehát a megakarítást e téren is, de többséget nem nyert indítványuk, azonban a közös miniszterium ennek daczára is figyelembe vette az akkor nyilvánult magán óhajtsát, és az 1869-ki évi költségvetésből szándékosan a tengerészeti béke létszámát, következésképp budgetjét is.

Ezen körülménynek tulajdonítható továbbá azon mindenesetre örvendetes tény is, miszerint a két delegatiónk bizottságaiban legalább eddig semmi lényeges differentia nem mutatkozott és a közös cél annyira egyöntetűvé látszik tenni az eljárást, a fölfogásokat, miszerint mindkét részről csaknem ugyanazon pontokra forognak fenn észrevételek.

Azon aggodalmak, melyek a delegatiónal is intézmény törvényre emelése alkalmával, az azt ellenzők soraiban nyilvánultak, hogy tudniillik a Lajthántuliak majd mindent a mi nyakunkba rónak stb. nagyon fényesen megcáfoltattak már eddig is.

Mindkét delegatiónk tüzetes figyelemmel vizsgálja a közös miniszterium előterjesztéseit, mi által csak a küldők által természetesen kötelezőgökké tett szigorú érvényesítik, és ha e két működő testület szigora között van különbség, úgy ez csak abban rejlik, hogy a Lajthántuliak talán még szigorubbak mint a mieink, ugyancsak bonzókés alá veszik könyörületlenül azt a sok szót, törlélvén azokból annyit, mennyit lelkiismeretes meggyőződésük szerint törölnökök tartanak.

És vajjon e nagyobb szigorú talán azért gyakorolják a Lajthántuliak, hogy magukat, illetőleg az általuk képviselt országokat a teher alul szépszerivel kivonják, s mindent a mi nehéz, nyakunkra akasszanak?

Mert hát körülbelül ez volt annak idején tül felől a suppositum.

A gyakorlat megmutatta az ellenkezőt.

Az arány, melyben hazánk részt vesz a közös terhek viselésében, meg van állapítva, midőn tehát akármelyik delegatiónk szigorú fejt ki a költségvetés meghírlásában, és megakarításokat sürget az állam existenciájának veszélyeztetése nélkül, ezt éppen úgy teszi saját, mint a másik rész érdekében.

A közös minisztereknek — ámbár ma 4 fok hideget jelzett a légmérő — ezen mindkétfelől nyilvánuló szigorú folytán meleg napjaik vannak.

Ha az egyik vagy másik delegatiónk fennakad valamiben, meghívja az illető minisztert, a ki készséggel ad a netalán homályos kérdésekben többnyire megnyugtató felvilágosítást.

A tárgyalások menete a Lajthántuliak részéről némileg felgyorsított az által, hogy az urak házában tagjai folyó 27 dikére Bécsbe hívtattak, s a hol az nap fog a vérendszertörvényjavaslat szövegére kerülni, ezután azonban annál nagyobb eréllyel fog folyni a munka, és ez eddigi auci-ciumok szerint hamar véget érend.

A baloldal követte a Deák párt példáját és tegnap Ghiczy Kálmán által hívta meg a bécsi delegátusokat klubjába, — mely mindkét részről meghívást az illetők elfogadták s élvezik is.

A horvát tartományi gyűlés által a magyar országgyűlés felső- és alsóházába választott képviselők holnap vártnak Budapestre, s testvéri fogadtatásban fognak részesíttetni.

Színházi reformok.

I.

Aligha nem volt igaza azon francia államférfinak, ki a reformok legnagyobb akadályozóinak nem a szantszándékkal maradókat: a conservatívet, hanem a spanyol légvárak építőit állítja. Nagyon is természetes! A reform nyit ellene elhatározottabb küzdelemre, kitartóbb törekvésre sarkall, a szellem rugóit feszíti, míg az utópákat kergetőnek folytonos csalódásai, eredménytelen hajhászata a kivihetőt küzdőt is alkalmas lehagolni, törekvéséit eltántorítani.

A színházunk reformja körül írottak e reflexiót kelték fel újra bennem. Kevés kivétellel olyszert reformokat sürgettek színházunknál, miknek színházi rendszerünk minősége, másrészt e nemzeti intézet pénzügyi viszonyai első sorban állanak útjában. Világosan szólva, a kolozsvári nemzeti színház társulata nem állandó, évek hosszú során át majdnem ugyanazon tagokból álló, hanem lételeimben változó, rövid időre: egy fél évi saison tartamára szerződött tagokból képzett. Színházi társulatunk ezen „ingó“ voltában számtalan hátrány loli kútfórását, mely hátrányok egyedül orvosserélt színházunknak állandósítása kínálkozik. S vajjon ez állandósítás kivihető-e a közel jövőben?

Aligha.

Kolozsvár mostanság fél éven át is nagyon gyengén tart fenn egy színházulatot, annál kevesebb lenne képes az egész even ahhoz szükséges költségeit fedezni. S másrészt a kolozsvári közönség nem képes oly jövedelemmel járulni elsőrendű tagjainak díjazásához, melyért több évre szóló szerződésben a kínálózó jobb conditioról lemondának. Végül, mi különösen a daljátékneműket illeti, színházunk jövedelmei egy kizárólag saját céljainak szolgáló, állandó szini zenekar költségeit miként sem fedik. Állandó opera, állandó zenekar, a dalszínmű előadhatóságának ez egyik alkotó eleme nélkül ismét nem létezhethet.

E nehézségek legyőzésének lehetőségét kell felfedeznünk, mielőtt ideiglenes előadásainktól a játék mindazon előnyeit jogosan, méltányosan elvárhatjuk, miket bármely társulatnak az állandóság egyedül képes megadni. Ki ezen körülménynek beszámol, nem követelhet színházulatunktól minden ismétlést kizáró változatosságot a repertoírban, nem erejét s tanulási idejét felülmúló sok ujdonságot, s nem kitágítás nélküli játékok oly esetben, midőn egy vagy más elsőrendű tag rögtöni megbetegedése pótszínész fölléptetését teszi elkerülhetlenné.

Mivel sok kombinálás és fáradságos tanulás, együttes próba és törődés kell ahhoz is, hogy az esetleg által rövid idő tartamára egybevetődött tagok szerepeikből a mindennapi, okvetlen szűkeges előadások viszonylagos túlélye, együttes összhangja eléréssék. Bizony nagyon szűken jut ki a mellett a tanulási időből aránytalanul több fáradságot igénylő ujdonságokra és reservdarabokra. S különösen nem az operánál, hol az állandó zenekart pótló katonainak másnemű, reá nézve első sorban fontos elfoglaltsága nem enged időt a rendes próbák és előadáskori működéden kívül próbákra. S mire a társulat mindez akadályokat leküzdötte: a tagok egymáshoz szokván, játékokban összhangra jutottak el, kellő repertoír készletre tettek szert s a rendes megállapított játékrendhez kellő darabokat betanulván, ujdonságok magukéva tételére érkeznének: palma-vasárnap Thália apostolainak oszlása van, a szél róza minden irányában indulnak a nagy világba.

A jövő színidény kezdetén ott áll az igazgatóság, a hol egy év előtt kezdette. A múlt év fáradságát, szingyaktait nagyrészen letarolta — a régi tagok eloszlása. Most kezdheti új tagokkal, az egyes tagok új játékindjének kombináltságával, az összhangzatos együttműködéshez elkerülhetlen sisiphusi próbákkal.

S egy ily főnehézség száz aprót von maga után, az ok és okozati láncszemek a hátrányok összefüggése körül is egymásba fűződnek, s egy akadály súlyossága számos apró nehézséget gürdít a rendező elé. Vajjon nem utópia-e tehát azok

reformrendszere, kik combinatioikból szintársulatunk ideiglenes jellegét kifeledik? Azon homokra házat építők, kik meg nem fontolják, hogy egy állandó társulat könnyen állíthat elő olyat, mit egy ideiglenestől várni: méltánytalanság, de, sőt önmagában képtelenség.

De vajlon az „ideiglenesség“ által okozott nehézségeken nem lehet-e a társulat mennyiségi növelése által segíteni? Nem képes-e több tag többre, mint kevesebb, s a mostani tagokon felül szerződteendő néhány művész a mostani repertoire hiányainak elfűdésére?

Minden bizonyynyal.

A ki ily theoreticumokkal áll elénk, azt nem mondandjuk paradoxonistának, észleleteinek helyességén sem kételkedünk, sőt helyesnek ismerjük el elméletét. De csak is elméletnek. Mert a gyakorlat körül, a mi színházunk praktikumának megcáfoltatlan számaival szemben csak járatan ujoncz lehet. Széchenyi István, e praktikus reformer mondá egy ízben, hogy minden újításhoz először pénz, másodsor pénz és harmadsor is pénz igényeltetik. Ugyanaz a conditio sine qua nonja színházi személyzetkörünk tágitásának is.

De hol a pénz?

Az országgyűlés csak e napokban szavazta meg a belügyminiszteri budget tételei közt — a pesti nemzeti színházunk segélyül az 50,000 forintnyi összeget. A kolozsvári színházról ki sem ejtett egy indítványozó szót. Pedig, ha a nemzet-től nem nyer Erdély nemzeti színháza aránylagos istápot, honnét szivja a virágzásra szükséges tápelemeket?

A színházlátogató-közönség áldozatkészségéből. Ez áldozatkészség pedig oly gyenge vala eddig, hogy szintársulatunk 3200 frtot meghaladó októberi havi kiadását csak 1247 frttal fedezé, s így egy hó zárazamlájában 1984 frtyi hiánylat mutatkozik.

E deficit eléggé bizonyítja, hogy légvárépítő reformer az is, ki a mostani személyzet növelésére gondolt akkor, midőn a bevételek a meglevő tagok díjait sem fedezik.

Mondjunk ki őszintén: közönségünk a nemzeti színház iránt igényeiben elég bőkezű, de pártolása bőkezűségére nézve méltánytalan.

Ezt még a „Magyar Polgár“-nak tulságos elnézéssel nem vádolható szini ítése is elmondta egy ízben: „színházunk irányában a közönség oly részvétlenséget tanusít, minő kevésbé jó társulattal szemben sem lenne igazolható.“ Hol keresünk tehát okát a körülménynek, hogy színházunk minden igény mértékét meg nem tti?

Legméltányosabban a közönség méltánytalanságában.

Curatius.

Utastítás

az Erdélyben felállított külön urbéri bíróságok számára a birtok-szabályozási perek körüli eljárás tárgyában.

(Folytatás.)

A per megindítása és eljárás az előleges kérdések körül.

12. §. A birtokszabályozás iránti minden per, odaérte a tagosítást és arányosítást is, összesen egy keresetlevéllel indítandó meg, melyben minden egyes kérelem külön-külön pontban adandó elő.

Ha a keresetlevél az urbéri ügyekben eddig eljárt bíróságokhoz már beadott, de még nem intéztetett el: annak ezen §. határozatának megfelelő kiegészítésére (folytatólagos keresetlevél felvételére) új hatánap tűzendő ki.

13. §. A keresetlevél, ha közbirtokosok és jobbágyság ellen van intézve, négy, ha pedig csak közbirtokosok az alperesek, három példányban nyújtandó be.

A teljes példányok egyike a törvényszéknél marad, a másik a közbirtokosok közül a legelől megnevezett alperesnek, a harmadik a volt jobbágyságnak jut; a negyedik, csatolmány nélküli példány pedig felperesnek adatik vissza. A többi alperesek felzeteken értesítendők.

Az idézési végzésben kijelentendő, hogy a felzeteken értesített alperesek a keresetlevelet és csatolmányait a bíróságnál megtekinthetik és egyúttal az összes alperesek arra is felbivándók, hogy a tárgyalásig a további kézbesítések átvételére egy közös meghatalmazottat annál bizonyosabban nevezzenek, mert elmulasztás esetében a további kézbesítés a polgári perrendtartás értelmében fog esz-közöltetni.

A keresetlevélre hozott első idézési végzés kézbesítése a fennálló polgári perrendtartási szabályai szerint történik.

Ha azonban a kereset a volt jobbagyok ellen is van intézve: az ezek számára szánt példány a községi előljárónak kézbesítendő.

Ha az első idézési végzés kézbesítésével megbízott hivatalos személy a felet rendes lakásán nem találja, és a nyert értesítésből az tűnik ki, hogy a rendes lakásáról hosszabb időre eltávozott: a távollévő számára ügygondnok rendelendő; ha pedig a nyert értesítésből az ki nem tűnik, az idéző végzés két tanu jelenlétében, az eltávozott lakása ajtajának belsejére, vagy ha az lehetséges nem lenne, külsőjére, a házép vagy szomszédok értesítése mellett felszegezendő. Az ily módon történt eljárás ugyanazon foganattal bír, mint a kézbesítés.

A volt jobbagyok részére, ha előljárók által magukat nem képviselhetnék, és rendes ügyvéd véd fizetésére elegendő vagyonnal nem bírnak: a törvényszék valamely bírói vagy közigazgatási tisztviselő személyében képviselőt rendelhet.

Ha felperes a földadó-lajstromokban előforduló közbirtokosokat mind megnevezte: az azon lajstromokban nem foglalt s netán megidézni elmulasztott egyes közbirtokosok a pert azon állapothoz tartoznak felvenni, melyben azt találják.

Ha azonban a meg nem idézett közbirtokos később önként jelentkeznek, vagy az a kiküldött törvényszéki tag tudomására jut: a helyszínen tartandó tárgyalásokra a kiküldött bíró által hivatalból is megidézendő.

14. §. A keresetlevél fölötti szóbeli tárgyalásra harmincz napon túl nem terjedhet hatánap tűzendő ki.

Ha a megidézett felek valamelyike a kitűzött tárgyaláson meg nem jelennek: a törvényszék vagy tisztelet, vagy pedig ujjal történt és siker nélkül maradt megidézés után a meg nem jelenő fél veszélyére és költségére egy, az ország törvényeiből megvizsgált és az urbéri szabályokban jártas jogértőt nevez ki, kivel az eljárás folytatatik.

Ha pedig a hivatalból kinevezett ügygondnok maradna el a tárgyalásról: a bíróság öt, pénzbírság terhe alatt, kötelesege teljesítésére szorítandja.

A késedelmes fél a késedelem által okozott költségek megfizetésében mindig elmarasztalendő.

Ha a megjelenő közbirtokosok jószágai együtt véve az összes majorsági fekvőség fele részét foglalják: az elmaradtak ismételt megidézése elmulasztandó s az elmaradt pertársakról az vélelmeztetik, hogy az érdekeikre legkedvezőbb előadás hoz járultak.

Ha a fentebbi határozatok szerint a tárgyalás megkezdhető, annak más okból leendő elhalasztását a bíróság csak az esetben engedje meg, ha az, az ügy érdekében okvetlenül szükségesnek mutatkozik.

15. §. A 14-dik §. szerint kitűzött tárgyalásnál mindenekelőtt azon kérdés tárgyalandó: ha létezik-e a birtokszabályozást kizáró törvényes akadály?

Ha ez állítatik, s e kérdésben az egyezség nem sikerül: a tárgyalás a tett kifogások felett megtartandó s egyszersmind a kérdés tisztába hozatalára megkiváncsi adatok hivatalból is beszerzendők. Ennélfogva, ha a már megtörtént szabályozás és elkülönzés kérdése iránt a megyék, ezékek vagy a kir. kormányzók levéltárában találtató irományok felmutatása, vagy a helyszínen teendő nyomozás mulasztalás szükségesnek látszanék: a törvényszék első esetben azon törvényhatóságot,

mely alatt a levéltár áll, vagy a kir. kormányzóságot az irományok átküldése végett megkeresi, második esetben a törvényszék a szükséges nyomozásokat, a felek közbejöttével, egy kiküldött tagja által a helyszínen teljesíteti.

Azon esetben, ha a tagosítás ellenzői, ebbeli kifogásukat azon körülményre alapítanak, hogy a tagosítást kérelmezők birtoka együttevén, a tagosítandó határterületének felerészénél kevesebb: a határról készült hiteles felmérés, ennek hiányában pedig az adótelekkönyvekben felvett tértérkép veendő alapul.

16. §. Ha a birtokszabályozási perben oly közbirtokosság érdekelte, melynél a törvényes arányosítás még nincs behozva: a birtokszabályozás megengedhetősége kérdésében tartandó tárgyalás alkalmával a bíró, az arányosítás kulcsának egyezség útján leendő megállapítását a felek közt kísérelje meg; ha az egyezség nem sikerül: a tárgyalás e kérdésre is kiterjesztendő.

17. §. A tárgyalás befejezte után a törvényszék a megengedhetőség kérdésében, a 16. §. esetében pedig azzal együtt az arányosítási kulcs fellet is ítélet által határoz, a melyben, ha a birtokszabályozási kérelemnek hely adatik, egyszersmind kifejezendő az is, hogy annak jogerőre emelkedése után a megkiváncsi előnyomozások bírói küldöttség által a helyszínen fognak teljesíteni.

18. §. Az ítélet ellen bármelyik fél a királyi táblához fellebbezéssel élhet, mely az ítélet kézbesítését követő tizenegy nap alatt az elsőbírósnál urbéri törvényszéknél akár szóval bejelenthető, mely esetben jegyzőkönyvbe vétetik, akár írásban benyújtható.

E határidő semmi szín alatt meg nem hosszabbítható, és annak lefolyta után bejelentett, vagy benyújtott fellebbezvények hivatalból visszautasítandók.

A fellebbezés indokai magában a fellebbezésben adassanak elő; ennélfogva az indoklás tartalmazó külön-beadványnak semmi esetben sincs helye.

19. §. Ha a királyi tábla az elsőbírósnak ítéletét jóváhagyta: további fellebbezésnek nincs helye; ha pedig a másodbírósnak az elsőbírósnak ítéletét megváltoztatja: az ítélet a feleknek ki nem hirdetetik, hanem a királyi tábla a pert a királyi helyszínelő táblához fellebbezési tárgyalást végett mindig hivatalból felterjeszti. (Folytatjuk.)

A vegyes házassági válóperekről szóló törvényjavaslat.

1. §. A vegyes házassági perek, a menyasszonyok házassági kötelek érvényességét és az ideiglenes elváltást vagy a végképp felbontást tárgyaló, az alperes illetékes bírósága előtt indítandók meg, és miután az alperes felett kimondott ítélet jogerőre emelkedett, a per hivatalból átteendő a felperes illetékes bíróságához, mely viszont a felperes felett hoz ítéletet. Mindenik félre nézve csupán az illetékes bíróságának és az illető fél saját hitelvei alapján hozott jogerű ítélete kötelező.

2. §. Házassági ügyekben a kötelek érvényességének kérdésében, a római és görög katolikusokra és görög keleti hitvallásúakra, valamint az erdélyi két evangélikus egyház hűveire és az unitáriusokra nézve a jelenleg fennálló egyházi tör-

den demokratikus eszmének, vonatkoznak a nyilvános polgári összejövetelre, mely a gróf és hercegi címre árnyékot vetne. Azonban mégis Werner Magdolna iránt, ki a grófnak fogadott, de polgári származású leánya, a házi körben szilveszter barátságát mutatnak. A herceg nemcsak felette népszerű, de egyszersmind emelkedett egyéniség, nem irtózik az újításoktól, s ép úgy nem a demokratikus eszméktől sem. Vonalmat érez Magdolna irányában, azonban nincs elég bátorsága a val nyíltan fellépni testvére előtt, ki nek lelkiismeretét jól ismeri, s a mint kárhóztatja nézetét, ép úgy szereti benne a testvért. Ez egyfelől motivuma a drámai küzdelemnek, míg másfelől a nagy társaság erős és makacs előítélete áll vele szemben, melyektől egy könnyen nem bírja magát izolálni. A herceg és Magdolna közötti kölcsönös szerelmi viszony nem marad azonban titok a grófnak, ugy a csacsa Feldern gróf előtt sem, ki, mint a kaszinó egyik hőse, pletykába keveri a szerény hajadont. Ennek következtében elhatározta, hogy elhagyja Hohenheim házat s Hagen ügyvédhez menekül. Lübbenau mindent megtud, testvére és huga ellen nyíltan fellép, kinyilatkoztatja, hogy szereti a polgár leányt s becsületét meg akarja menteni. Ünnepeket rendez, arra meghívja Magdolnát is. Mária grófnő már-már hajlandóan mutatkozik áldását adni a szerelmes párra, azonban Flóra, a fánátikus aristocrata közbe lép, az ügy jóra fordulását magára vállalja. Eleinte hűzelgő barátsággal, később a megbántott önzert keserű gúnyjával igyekezik Magdolnát lemondásra bírni, azonban a legnagyobb megaláztatás után sem értezt, a polgárhű megvetéssel fizeti vissza sértetéseit s elhagyja a grófnő lakását. Az ünnepélyen a magas társaság tagjai vesznek részt. Magdolna megizeni, hogy abban nem vehet részt, migrain-je miatt. Lübbenau zavart és lehagolt lesz, míg Mária grófnő és Flóra örömmel hallják az új eseményt. Erre azonban, mindenki meglepetésére, megjelenik az Ágnes her-

vényszékek az illetékes bírák, a két evang. hitfelekezeti egyház magyarországi hűveire nézve pedig az illető világi törvényszékek. Joguk van azonban a magyarországi mindkét hitfelekezeti evangélikusoknak is, illető egyetemes zsinataik határozata folytán, saját hitfelekezeteik részére egyházi székeket szervezni.

3. §. Ezen törvény végrehajtásával a vallás és közoktatási s az igazságügyi miniszterek biztatnak meg.

B. Eötvös s. k.

Tagosítási ügyek.

VII.

(November 15-én.)

E lapok 125-ik számában megjelent korábbi közleményemnek befejezésében azt mondtam volt: „és most zárjuk be a szezont s várjuk el az újonnan felállított urbéri törvényszékek sok szép reményt keltő működését.” — Az urbéri törvényszékek működését e hó 1-én megkezdtek ugyan, de míg érdemlegesen belebecsátkozhatnának az óriási halomra nőtt urbéri ügyek elintézésébe, vesünk újra egy pillantást a lejáró év tagosítási munkálataira és soroljunk a VI-ik számú közlés adataihoz még néhányat, melyeknek tudomására egyik barátunk szívesességéből nem rég jutottunk.

1) Ezeknek egyike Kolozsmegyének Győr-Vásárhely nevű községe, melynek tagosítása egy évtizeddel ezelőtt, még 1859-ben kezdődött, befejezése pedig a törvényszéki assignatióval a múlt hetekben történt. Ha csakugyan befejezésnek lehet nevezni az ottani munkálatoknak azon stadiumát, melybe azok a hitelesítési műtét végrehajtása által jutottak! Ugyanis — ha értesülésem nem csal — nem annyira a munka technikai részének (mely kielégítőnek találtatik) netalán hiányai, mint inkább a megállított sorrendnek meg nem tartása, önkényszerű változtatása miatt a volt urbéresök zúgolódása oly fokra hágott, hogy ez indokolt elégedetlenség folytán most már csak két alternatíva lehetséges: vagy a volt urbéresök tábláit kell a törvényesen meghatározott sorrend pontos és lelkiismeretes megtartásával újra dolgozni és osztani, vagy mindenik felszabadult marad régi földjeivel s csak a részükre jutott urasági lábakkól kárpótoltatnak, azoknak illetőségbe átment részleteikért. — Véleményem szerint ez utóbbi megoldási mód igen tévesztett, s a tagosítás keresztülvitelére eddig tett jelentékeny költségek után kissé különös volna!

2) Dobokamegye Gyulatelke nevű községének 1860-ban kezdett tagosítása is az előbb említett egyidőben érte végét, megjárva és fektetve az alsóbb és felsőbb fórumok minden lépcsőjeit. Kielégítő, pontos s a működő mérnökök becsületére való munkát, technikai tekintetben, mit más szempontból ily terjedelemben alig mernénk elmondani.

3) Alsó Zsók tagosított birtokrészleteinek kihatása, valamint

4) Burjános Ó-Buda új felosztása is (mindkettő Kolozsmegyében) ez öszön volt megtörténendő. Jelesen az utóbbi községben a m. mérnököknek a kihatási végeit hivatalos bevezetése október 21-dikére lön kitűzve. Az eredményt mindkét községre vonatkozólag annak idejében közölni fogom.

czegű társaságában Magdolna. E váratlan meglepetés nagy zavarba ejti a grófnőt és leányát. Mindketten zavarba vannak. Ezt még nagyobb teszi az, hogy nyilvános beszéd tárgya lesz, miként Max gróf, ki szintén a társaságból való, polgári szilveszter leányt vett el. Lübbenau helyeslőleg nyilatkozik ez esetre, s felhívja a társaságot vélemény nyilvánításra. A többség Max ellen szavaz. Flóra félbe akarja szakítani a társalgást, azonban a herceg meggátolja őt; Feldern grófnak int, hogy a Magdolna ellen elkövetett bántalmát vonja vissza, s mire ez megtörtént, félrevonul, megkéri a Magdolna kezét. Hohenheim grófnő többé nem bír küzdeni a testvérszeretettel ellen, beleegyezését adja, mire kinyilatkoztatja a herceg, hogy a polgárleány jegyese.

Nem annyira szenvedélyek, mint az egymással ellentétesen szembe állított elvek képezik a színmű alapját, miért is magasabb drámai érdek nem keltett föl a nézőben. Lübbenau herceg, ki tulajdonképp hőse a darabnak, sokkal fontolgatóbb, mint szenvedélyes. Hohenheim Mária és Flóra pedig mindentűt az eszmék elfogult gyöngé nő harcosainak tűnnek fel. Ép azért megbomlik az aránya küzdő felek között, s a herceg tartózkodása nélkül nincs eléggé indokolt lélektanilag, máshelyt neveltségessé válik. Szerző sok helyt áldoz a saloni feszességnek, azért nem beszélteti alakjait egész szájál. A genre kép egyes vonásaiért áldoz a drámai erőből. Másrészt, nagyon hi jellemeket tár a nézőközönség elé, azon magas körből, melynek élményes elmélete annyira meg van rögzödve, hogy a világhosszág sugara még ma sem tudták azokat reformálni. Míg másfelől a korlátok, szűk körű gondolkodással, káros hatású conservatism eszmékké a szabad gondolkodást állítja szembe s az indokolatlan aristokratikus gögőt az egyenlőség eszméjével teszi párhuzamba, mely előtt amaz alátörpül s kicsinyes fészkelődésnek tűnik ki.

5) Legyen megemlítve végre a nézőnőfalva kislelűdi közlegelőnek birtokaránylagos felosztása is. E csekély terjedelmű munka csak annyiban bír némi érdeklél, a mennyiben az Maros-szék területén történik, és szűkebb körben még azon mulatságos körülménnyel fogva, hogy az eredetileg annak keresztülvitelére felszólított írásbeli szerződéssel is biztosított mérnök kezeltati mellőzésevel, olesobbbsági szempontból más egyéniségre bízott a technikai munkálatok végrehajtása; hogy minő haszonnal? mindkét félre nézve majd a következtetés fogja megmutatni.

R. K.

Törvényhatósági élet.

Belső-Szolnokmegyéből. Dézs, november 17-én, 1868. — (Folytatása és vége.)

A társaságok és hatóságok átiratai feletti véleményadásra kinevezettek Pataki Ferencz, László, Fridl, Endre, Szarvadi Pál bizottmányi tagok, kiknek javaslata folytán: Szathmár-Németi városának azon átiratára, mely mellett megküldi a képviselőházhöz intézett feliratát Fiumén Magyarországhoz leendő visszacsatolása tárgyában, határozatott, hogy miután ezen fontos államterületi kérdésben egyfelől Magyarország, másfelől Horvát- és Tórorság s a Dalmát királyság küldöttei már tanácskoznak, ezen ügy méltányos elintézését az országgyűléstől bízton várhatni, ez átiratot tudomásul vesszük. Pest sz. kir. városa közönségének a Ludoviceum nevű katonai nevelőintézetnek, mint magyar államalapítványnak eredeti rendeltetése és céljára fordítása iránt a m. honvédelmi miniszteriumhoz intézett s másolatban megküldött felirata, — valamint Szeged városának a szegedi csatorna tárgyában a közlekedési miniszteriumhoz intézett felirata is pártoló tudomásul vétetett.

A házadó kirovása tárgyában teendő felszólamlások elintézésével foglalkozó bizottmány elnökül Véér György nyugalmazott kapitány, pótelnökül Róth Pál választott meg szavazattöbbséggel a dézsi adókerületben; a magyar-láposiban pedig Simó Lajos lett elnök, Biró Sándor pótelnök.

A jövedelmiadót kirovó bizottmányban a fennidézett pénzügyi törvény értelmében a dézsi adókerületben: Izszáki József és Voit Jakab rendes, Beres János és Vajda Pál póttagoknak, a m. láposi adókerületben Szász Dani és Thécsei Kálmán rendes, Kádár János és Páska János póttagoknak lőnek megválasztva. A megüritt megyei törvényszéki hűbéri állomásra szavazattöbbséggel nyert Cice János.

Főispán ö mlga indítványára a törvénytar egy magyar és román példány minden megyei község számára a község költségén megrendeltetett. L. L. indítványozta, hogy miután sajnos tapasztalunk, hogy az erdélyi vasutakra nézve a Währing házzal kötött szerződésből a Szamosvölgyi vasút kimaradt, intéztessék a m. közlekedési miniszteriumhoz felirat, hogy a dézsai beszerzői és szathmár-dézsai vasútvonal is vétecsék be az erdélyi vasúthálózat tervezetbe, s ezen feliratunk pártolására a szomszéd megyék és városok is hívassanak fel.

Ezen indítvány elfogadott s a felirat szerkesztésére bizottmány neveztetett ki.

Ebben rejlik e mű morális ereje, s itt van alapja azon hatásnak, mit eddigel mindenütt elidézett. Mert miként Lübbenau herceg mondja, a demokratikus eszmék a levegőben rejlenek. A korszellem halad, a kasztokat lassanként magával fogja sodorni.

Bauernfeld „Társaságból” című színjátékában nem hozott új eszméket napfényre. Csak szerencsésen választott. Legmélyebb sebeit s legújabb vívmányait tárta föl a társadalomnak, melyeknek kellemes, valamint kellemetlen hatását a mindennapi érintkezések folyama alatt elég élénken érezzük. A Birgpfieffer Sarolta „Lovoódi árvájának” is hasonló irányu van, mely szintén hatással adatik még ma is minden színpadon. És ezek nemcsak az Eyre Jean sentimentalismusa, hanem a korszerű iránynak is tulajdonítható. E két darab hasonlít is egymáshoz. Még pedig annyira, hogy ebben a „társaságból” mintaképet véljük látni, a val különbséggel, hogy Lübbenau nem bír a Rochester lord angol nyereségével oly nagy mértékben, Magdolna, mint testvére fogadott leánya sem áll társadalmi helyzetével szemben oly ellentétben, s többi alakjai is közelebb állanak hozzánk s a mindennapi élethez. Szépeé, a Magdolna szerepében alakító tehetségének újabb jelét adá, feladatát kitűnően oldá meg, egyaránt szépen, nemes vonásokban tükrözve vissza a női és polgári önértet.

Lübbenau herceg szerepe Kovács Gyulánál ügyes kezek között volt, jelesen személyesíté a szabadelvű herceget, csak a Felderrel való jelenetben fokozottabb indignatio kifejezését óhajtottuk volna. Takács (Feldern), Fejérváriné (Hohenheim grófnő) emelték az est sikerét; Prielle (Arthur), Albisi Anna (Ágnes hgnő) kifogástalanul játszottak. Flórá Szabó Pepi, Hagent Gonda személyesíték.

TÁRCSA.

A társaságból.

(Szinjáték 4 felv. írta Bauernfeld, ford. Szerdahelyi Kálmán. A kolozsvári színpadon először adták 1868. nov. 20.)

Társadalmi életünk érdekesebb epizódjai mai napaság legfőbb szóró a nemzeti színház falai közt merülnek fel. Ebben nagy érdem illeti az igazgatóságot is, mely csak a múlt héten több jeles repertoire darab mellett, három újdonsággal lepte meg közönségünket. Ez még a pesti nemzeti színháznál is számot tenne, hol nemcsak az országos subventio, de a társulat állandósága s a közönség tömeges pártfogása is több előnyt nyújt, a repertoire élénkítésére. Nem mint nálunk, hol a társulat ephemere élete kizárólag a színházlátogatóktól függ. Azok hiánya miatt pedig, fájdalom, igen sokszor úgy néz ki a művészet csarnoka, mint egy unalmas ásitás, s még a sikerült előadásokat is zajos taps helyett alkalmatlan echo kíséri. Még az új darabok sem mindig adnak okot egy-egy kellemes kivételre. Így volt ez nemcsak a Vörösmarty „Vérnász”-ával, hanem a Bauernfeld „Társaságból” című életrevaló színjátékával is. Már pedig ez úgy a bécsi Burg, mint a pesti nemzeti színháznak igen látogatott darabja, s nemcsak alapezméje korszerű, jól választott, hanem a kidolgozás is eleven s dramaturgiai tükély tekintetében is sok részben ellit az újabb drámák és színművektől, melyek közt egész a botrányosságig sok férczműre találunk.

A „társaságot” Lübbenau herceg, egyszersmind államminiszter és köre képezi, melyben Mária grófnő, testvére és ennek leánya Flóra játszódnak a fűszerepet. Mindketten telvék előítélettel s azon sajátosságokkal, melyek a felfuvalkodott magas olygarchiát jellemzik. Ellenségei min-

Végül a főispán ő maga mint a marhavész ügyében kinevezett egyik kormánybiztos a vész állapotáról tudósítja a megyét; mielőtt örömmel értettük, hogy megyénkben ily eset nem fordult elő.

r. l.

Vidéki levelezés.

Torda, nov. 19. 1868. — A mint emlékezhetik, t. szerkesztő úr! a múlt évi zártudósításom Jeremiás siralma volt — a rossz aratásról, még rosszabb szüretéről; reménytelenségek hosszú sora, hogy a vasutat Csán és Egerbegy felé vezeték s az ország egyik jó magyar városának elvégre sem marad egybe, mint az ő saját szorgalma, önére-jében való férfias meggyengvése és aztán még az ő erős baloldala, melyből az irás szerint a szép Éva és az ő bűnös maradéki vétettek mind e mai napig.

Az idén ostir, pineze, padlás tele van. Szalmás gabona, törökbúza, takarmány bőven termett még krumpli is, melyet noha a német hozott be, de azért csak megesszük. Borunk mennyiségileg s minőségileg csak közepes, a mit tüz s illat azonban hiányzanék benne, heves vértünk s még hevesebb képzelgésünk könnyen kipótolja. Ha jól megvizsgáltuk napiszámláinkat, a hallatlan drága nap-szám miatt a gazda csak pénzét cserélte ki, magamagától vette meg a mie van, s hibét a vevőnek még ocsóbban fogja eladni. E mellett a növekvő adó, s a fogyton fogyó pénztelenség. Az embernek kivált sötétebb óráiban szinte úgy jön, hogy visszakívánja a boldog Bach-korszakot, mikor adót nem kellett fizetni, mindent megmondott s tett magunk helyett, s pénzünk is folyt mint az Aranyos, vagy az ajtoni patak. (??)

Emberi emlékezet óta nem volt olyan nagy a faszükség városunkban. Általában rossz fát rakunk a tűzre, a mely a felett méreg drága. Lesz tavaszig drága dolga a szőlőgyepűnek, kertelésnek s még tán a gyümölcsfának is. Kérdeni lehetne, hogy mire való a rendőrség? Erre azonban adós maradok a felelettel, mert hát négy szem közt mondván, a rendőrséggel komaságban s szegedtől, végtől rokonságba is vagyok. Ez nálunk így szokás. *)

Roppantul restellem a politikát, de tárgy hiányában mégis megemlítem a folyó hó 14-én tartott banquetet. A baloldal egyik fiatal lionja (ha egyszer baloldali, az mind fiatal), ki nek serényo most kezd pelyhesedni, hívta össze, azon nagy fiasco megünnepelésére, melylyel a pesti baloldal férfiai hét országra szóló testimoniumot adtak arról, hogy ők csakugyan kormányképtelenek. Jelenvoltak mindnyájan, a kik us. Torda városából magokat a baloldal alkotta miniszteriumba in spe becsüldétek, követ, alispán, cultus-titkár, államügyész, iparkamarai elnök, calvinista püspök (nó az még sem, mert azt nem a baloldal teszi), főhadnagy, s még mit, én tudom, mert vajmi sok minden kitélik belőlünk, mikor egy isten igazában neki bevillunk a baba boldogításának. Nem hiányzottak a nagy pipájú s kicsiny dohányu toaszok is a nagy esemény dícsőítésére! Ezeket mondja a városi fama, s megírja majd a „Gazetta“ levelezője, hogy bizony ezek a vad mongol magyarok még sem olyan halálos ellenségei Bratiano vagy Baricz urnak.

r. l.

Maros-Ludas, nov. 17. 1868. — Egy M. Ludason a vidékre is kiterjedőleg állítandó „kiszegítő-pénztár-egylet“ alapszabályai a főkörmányszék által megerősítették, s közelebből e tárgyban alakulási közgyűlésünk lesz; mi jó előre lapok útján is közzé fog tétetni. Ez oly fontos és üdvös nyereség-e helységre és vidékre nézve, hogy annak eléggé örüdeni nem tudunk, kivált ha meggondoljuk hányszor s mennyire megszorul a gazdaember, az iparos, szóval a nép pénzdolgában, és mennyire volt sokszor az uszorások önkényének kitéve. Lehetetlen-e szerint nem ültünk ez újabb vívmányunk, melyért az illető kormánykörök általában s különösen köztisztvisletben álló főispánunk b. Kemény György úr, azon buzgalommal, melylyel ez ügyünket is felkarolta, tiszteltetjes közszóval érdekelnek. Alig hiszem, hogy ez egyet pártolására a helyi és vidéki lakosságot buzditani kellene, hisz annak szükségességét és életrevalóságot az idő még jobban bebizonyítja.

A mult évnegyedes megyei bizottmányi-gyűlés alkalmával határozatba ment, hogy egy Maros-Bogáthon felállítandó reáliskola felállítására a magas miniszterium anyagi pártfogása fog kértetni, azon esetben, ha M. Bogáth helysége és a vidék az eddig e célra szánt alapot kimutatja, E végre s egyéb ez ügyre vonatkozó tárgyak elintézésére, m. bogáthi ref. lelkész, Tokaji János úr, tegnapi ide, mint központi helyre, egy értekezletet hívott össze. A felhívásnak kis körben történt közlése okozta, hogy nem nagyon számosan gyűltünk össze, mindazáltal abban történt megállapodás, hogy az alap hitelen mutatassék ki, aláírás nyitassék a helység- és környékben, melyeknek felmutatásával a következő évnegyedes bizottmányi gyűlés felkérésék, hogy multkor tett határozatát érvényesítse, azaz: a felírást a miniszteriumhoz ez ügy

*) Bocsanatot kérünk t. levelezőnkől, ilyen indoklat nem vártunk volna. Köszölgokokban nyíltságot, s egyenlőséget várunk s kérünk is.

Szerk.

pártolása iránt megtegye. Késéget nem szenved, hogy pártolásra találunk, mert azt nem lehet feltenni, hogy egy ily tekintélyes vidék a nevelés dolgában ezután is oly mostohának tekintessék, mint a mult kormányok alatt tekintett. Ez eszme megtestesülésére buzgón közreműködnek többen, kiknek szerénysége tilja, hogy neveiket még most nyilvánosságra hozzam; áldás kövesse működésüket, hogy sehol zárt ajtóra és tárczára s még inkább zárt szívekre ne akadjanak.

Báró Radák Ádám úr áldozatkészségének és közreműködésének sikertől orvostudor Heinemann Ágoston úr részére, azon esetre, ha lakását Nagy-Váradról ide áteszi, évenként 800 frtot és tüzfát ez ideig biztosítani, melyhez a báró úr egymaga 300 frttal járul évenként. Nemesebb ügyre nem is vállalkozhatott a nemés báró, mint a midőn a szenvedő emberiség sorsán ily formán is segíteni kíván. Adja az ég, hogy saját magának, családjának s mindazok, kik ez ügyet támogatják, legkevesebb szükségök legyen a nevezett orvos tudományának igénybevételére. Az orvos urat személyesen ismerni nincs szerencsém; de azt tudom, hogy ide egy nagyon humánus és derék körbe jó és hogy ő viszont birni fog e tulajdonokkal, azt róla, mint orvosról, előre felteszem s azért szívemből kívánom, hogy hozza isten mentől előbb körtükbe.

r. l.

NAPI HIREK.

— A törvénykezés kérdését illetőleg az igazságügyi miniszter elnöklete alatt tartott értekezletek egyikén, f. hó 16-án a sajtóbíróságok jövőn szövegére, Erdélyt illetőleg a nézetek oda-nyilvánultak, hogy a sajtóbíróság M. Váshelytől egyesítettén az ottani kir. táblának egy osztálya gyakorolja a bíraskodást. A kir. táblának büntető illetőségére nézve pedig az értekezlet annak érintetlenül hagyása mellett nyilatkozott. Végre azon véleményt fejezték ki az értekezleti tagok, hogy az említett kir. tábla első bírósági illetősége, az 1848 előtti törvényes gyakorlathoz képest, éles-tessék fel.

— A városi képviselőtestület f. hó 21-én tartott gyűlésének legérdekesebb momentumát kormányzati biztos Pál Sándor azon jelentése képezte, hogy a beteg marhák szerdán (holnap) lebunkóztatnak, s ha aztán több vérszetet elő nem fordul, a lebunkóztatás idejétől számított 10 nap múlva megszűnik a városunkra inséget terjesztőleg nevezett zárlat. Ez alkalmából b. Jósika Lajos őrnagy közönetet szavazott a vészbizottmány tagjainak, fáradhatatlan buzgalomkért, e közönetet a communitás is magáévá tévén, jegyzőkönyvnek örököltette meg. Ugyane gyűlésen tárgyalott a piaci vásár, hid- és szekérvám, minden a régi szerint hagyatván.

— A szász képviselőtestületek szervezésére javaslatot készíteni kiküldött hetes bizottság elé, beszerzői képviselő Klein egy terjedelmes javaslatot terjesztett, melyből kiemeljük a következőket: A szász nemzet képviselők: a) a községekben, b) kerületekben (székekben) és a nemzeti egyetemen. Egy községi képviselőtestület legkevesebb 10, lefeljebb 30 tagból áll, kik öt évre választatnak, e tagoknak egy harmada minden két évben kilépni tartozik, s újból megválasztható. Segesvár, Medgyes, Beszterce, Szászsebes és Szász város képviselőtestülete 70, Szebené 100, Brassó 120 tagból áll. — A kerületi képviselők a községek küldöttei képezik, hová minden község legkevesebb egy képviselőt küldhet, s az összes képviselőt egy negyedénél többet egyik sem, kivéven Brassót és Szebené, mely városok küldötteinek száma a kerületi képviselőket egy harmadát képezi. A kerületi képviselőtestület legkevesebb 30 tagból áll; a tagok mandátuma egy évre szól. — Az egyetem, mely évenként kétszer ül össze, 47 tagot számít, s képviselői 3 évre választatnak; választhat pedig Szébenzék és Brassóvidéke külön egyet, Segesvár, Medgyes, Nagy-Sink és Köhomszékek külön-külön három, Besztercevidéke hasonlóan három, a többi szék pedig kettőt kettőt. A városok közül Szeben és Brassó 3—3, Segesvár, Medgyes, Beszterce, Szászsebes és Szász város 2—2 követet küldhetnek. A képviselők a nemzeti vagyont illetőleg kötelező utasítással láttnak el.

— A királyhágonnineni vasúthálózatot illetőleg egy tervet nyújtott be újabban a vállalkozó Warning-ház, s e terv szerint az engedélyezett vonalak a következő időkben adatnának át a forgalomnak: 1) a kolozsvár-várad vonal 1869. decz. 31-én, 2) a gyula-fejérvár-m. vásárhelyi 1870. decz. 1-én, 3) a tövis-segesvári ugyanakkor, 4) a kapus-sebeni 1871. nov. 1-én, 5) a kolozsvár-brassói 1872. okt. 1-én. Az engedélyezett vonalak hossza 80 mrtföld. Az engedély 90 évre szól.

— Abrudbányán f. hó 14-kén reggeli 5 és 6 óra közt gyönyörű természeti tűneménynek voltak tanúi. Sűrű esillag hullás volt keletől nyugatra folyólag. A jelenet 10 perczig tartott.

— A gyula-fejérvári izraeliták Aronsóht választák meg képviselőjökül.

— Besztercehez közel, a Radnavölgyben marhavész ütven ki, a beszerzői Katalin napi vásár szarvasmarhákra nézve betiltatott.

— Vajda-Hunyad várának kiépítéséről

azon részletes tudósítást közlik, hogy ez évre 25,000 frt, jövő évre 50,000 frt fordítatik e célra; az építést Schmidt bécsi építész vezetése alatt Schulz hazánkfa eszközlé egészen az eredetinek modorában, a 14- és 15-ik század stílyje szerint s általában oly módon akarják végbevezetni a javítást, hogy valószínűszen azon már felmerült hír, hogy a királyi udvar azt nyáronként kellemes kiránduló helyütt fogja választani.

— A delegációk tárgyalásai a bizottságokban megindultak s szorgalmasan folynak, mivel különösen magyar részről az idő szűkre van szabva; ez a német delegátusokban azon aggodalmat keltette, hogy magyar részről, csak hogy elkészüljenek, nem fognak oly szilárdul ragaszkodni a törlésekhez, mint ők, a mi meglehetősen felesleges félelem, miután bizonyosként állítják, hogy a hadügyminiszter által jövő évre kért 4 milliónyi többletet a magyar delegáció sem hajlandó megadni, s nem fog semmiféle „zwangslage“ előtt meghajolni. Mint a delegációk körül felmerült híreket feljegyeztük, hogy újabban határozottan megczáfolják, mintha a folyó évi kiadások pótlására 4 millió kértetnek a delegációktól; ha az előirányzatnál több adatik ki, fedeztetni fog a „helyettesítési“ alaphól, mely eddig a delegátusok előtt ismeretlen levén, nem fognak késni felvilágosítást kívánni felőle. Interpellációt készülnék tenni a mi delegátusaink a határvidek dolgában is.

— Nyílt számadás a szombaton novemb. 21-dikén a svájci és olaszthoni károsultak javára előadott „Tell Vilmos“ eredményéről. Bejött összesen: 283 frt, levonva az operai rendes napi költséget: 96 frt 78 kr, maradt tiszta: 186 forint 22 kr. Ennek fele: 93 forint 11 kr. A pénztárnál felül fizettek: 25 frt 50 kr. A kolozsvári nemzeti színház személyzete: 50 frt 39 kr. Jutott e szerint a fennevezett jótékony célra összesen: 169 frt, azaz: száz hatvankilencz frt o. é. Felül fizettek: gr. Péchy kir. biztos 8 exolja 16 ft 85 kr, Kohn Sándorné 2 frt 90 kr, Bányay Vitális 2 frt, Kiss Ferdinánd 1 frt 15 kr, Weisz Mór 1 ft, Lázárné 60 kr, Széplaki József 50 kr, Reszegi Károly 50 kr. Összesen: 25 frt 50 kr. A társulat tagjai: Albisi L. 2 frt, Barkó L. 50 kr, Baróthi G. 30 kr, Barkó K. 50 kr, Beczkoi J. 50 kr, Dalfi L. 4 frt, Darai Károly 2 frt, Erdélyi Ottilia 50 kr, Fejérvárné 2 frt, Goes 1 frt, Hevesi 40 kr, Jakab 2 frt, Kantai 50 kr, E. Kovács Gy. 3 frt, Kovasics Erzsé 1 frt, Körösi 50 kr, Kürti Ida 50 kr, Lenkei Gy. 50 kr, Leövey József 50 kr, Leövey Viktoria 50 kr, Mezei V. 1 ft 50 kr, Morzsai Emma 3 ft, Nagy Gy. 1 ft, Odri L. 2 ft, K. Pappné Sz. P. 2 frt, Persian J. 2 frt, Prielle P. 2 forint, Radó 50 kr, Radeczki Sarolta 50 kr, Szál A. 1 ft, Sz. Mátrai Laura 2 frt, Szentkúti 50 kr, Szilágyi B. 1 frt 50 kr, Szombathi V. 50 kr, Tanner J. 3 frt, Takács A. 1 frt, Török K. 50 kr, N. N. 30 kr, Gondal L. 50 kr, K. L. 10 kr, N. 20 kr, D. 10 kr, V. 20 kr, Hubenai Ida 40 kr, Tóth József 1 ft 39 kr. Összesen: 50 frt 39 kr. Kolozsvárt, 1868. nov. 22-dikén. Fejérvári Antal, színigazgató.

— Kivonat a Kolozsvár sz. kir. városában 1868-ki szept. 18-kán megtűlt keleti marhavész következményeiről, azon évi novemb. hó 22-ke estéig bezárólag: Járványos 28 udvaron s 2 mező-részen megbetegült 157 darab. Ezekből meggyógyult 52 dar, elhullott 97 darab, lebunkóztatott 3, van beteg 5. A járványtelep marhalétszámból van még gyanus 18. A veszteglési időt kiállott gyanusokból fölmentetett 31 db. Kolozsvárt, november 22. 1868. Filep Samu, id. polgármester.

Nemzeti színház.

Nov. 21-kén: „Tell Vilmos“, nagy opera Rossinótól. A nagy mester szelleme látszott átlengetni az egész személyzetet, mely a nagy halott iránti kegyeletből bal karján gyászfátyolt viselt. Az előadás jól sikerült, különösen a női hármas, valamint a férfi hármas s az összes karok és együttes dallamok.

Nov. 22-kén: „Szegedi kupecz.“

Misorozat. Nov. 24-kén: „A társaságból.“ 25-kén: „Fortunio és Choufleuri“ új szereposztással; 26-dikén: „Gyöngéd rokonok.“ 27-dikén: „Kunok“, opera; 28 kán: „Hamlet“, Kovács Gyula jutalomjátéka; 29 kén: „Ducanán.“ Legközelebb színre kerülnek: Drahomira, Aljőemberek, Fejérvárné és Kis szeszély, új drámák és vígjátékok, Nőnevelde, Elisondoi leány, Gerolsteini nagyhercegné, Boissy boszorkány operettek, Bánk-bán, Faust Fekete domino, Fra Diavolo, Tévedt nő, Belizár és Stradella operák.

KÜLFÖLD.

New-York, nov. 19. Tizezer főnyi felkelő se-reg tartja megszállva Kuba sziget keleti részét.

London, nov. 19. Tegnapi 34 liberális, 26 conservatív követ választott; Disraeli megválasztott; az eddigi eredmény szerint van 281 liberális és 149 conservatív.

Belgrád, nov. 17. Az alkotmányozó bizottmány decz. 18-kán ül össze; abba „tapasztalt és tudós férfiak“ fognak választatni.

Athén, nov. 17. A Pyraeusba francia, angol és orosz hajók rendeltettek, hogy a kretai menekültek visszatérése fölött öröködjének. Szállítóhajókban hiány van. A Görögországban és a szigetekben levő 60,000 kretai közül okt. 1-je óta (november 1-ig) alig szállítottak vissza többet 3000-nél.

Madridból folyó hó 16-ig terjedő tudósítások szerint, Olozagához a felsziget minden részéből oly táviratok érkeznek, melyek a tartott demócrata párt gyűlés határozatainak teljes helyeslését fejezik ki. Az említett népgyűlésben 50,000 ember volt jelen, kik a monarchicus alkotmányos választási bizottmány manifestumának aláírói által hivattak össze. Noha egyetlen rendőrhivatalnok sem volt jelen, bámulatos rend uralkodott, s az egész politikai nyilvánítás igen ünnepélyes benyomást tett. Olozaga, Armiyo, Martos s több más szónokok beszédei zajos tetszéssel fogadtattak. Többek közt Martos ezt mondá: „Tegnap küldött el a választási bizottmány manifestuma táviratilag a tartományokba, s mindentől örömjajjal fogadtatott. S tudjátok-e, minő választ adott arra Barcelona nagy ipartűz városa? 50 milliót írt alá a kölcsönre! Ez mathematicai bizonyíték azon kedvező benyomás iránt, melyet a manifestum idézett elő.“ Erre a gyűlést bejárta a város főutcait oly zászlókkal, melyekre a kivított szabadságok nevei voltak följegyezve; a zenekarok szabadsághymnusokat játszottak. A menet az ideiglenes kormány palotájához érkezvén, Olozaga ujjalag beszédet tartott. Serrano, Prim, Topete s a többi miniszterek is constatirozák, hogy minő erőt nyer az ideiglenes kormány ily nyilvánítás által.

Párisi feszült figyelemben tartják a Baudintüntetéseket, és a kormánynak azok elleni erőlködéseit. Valamennyi ellenséges párt coalitójára fel-emelkedik a republicanus Baudin sirján.

A választások Nagy-Britanniában és Irlandban nagy élénkséggel folynak. Folyó hó 17-kén összesen 207 szabadeltű és 77 conservatív választás volt ismervé. Londonban, a Cityben 3 évtized óta először sikerült a conservatív pártnak képviselőt választani.

Berlin, nov. 19. A mai „Nordd. Ztg.“ megczáfolja azon hírt, mintha Poroszország akár valamely sürgönyben, akár szóval nyilatkozott volna Románia irányában követendő politikájáról.

Párisból írják az „Indep. Belge“-nek, hogy a francia kormány az asturiai herceget öhajtaná a spanyol trónra tölteni és mellé regens nevezettni. Ez utóbbi méltóságot bár ki viselhetné, csak Espatero nem.

Az augsburgi „Allgemeine Ztg.“ Párisból nov. 14-ről következő érdekes levelet közöl: „Elképzelhetni, hogy a hirtelt összeesküvés a császárság és mindazok ellen, kik benne érdekelve vannak, nem egyéb mesénél. De tény, hogy a radical-párt fáradhatlan és jól fegyelmezett izgatása a kormánynak sok gondot ad, és hogy ez képezte Compiègneben az utolsó miniszteri tanácskozmány tanakodásainak tárgyát. Volt-e szó róla, hogy a kormány csak magának tulajdoníthatja, ha a conservatívek és radicalok közt középpárt nem lépett fel, voltaképp nem tudhatni. Ellenben a kormány jövő magaviseletére nézve a radical fondorlatokkal szemközt hozott határozatokat illetőleg következőt állíthatni: A kormány meg van győződve, hogy egy gyöngye ugyan, de végtelentül tevékeny párt, a városok lakosságai közt a császárság hitelének megrontására és a kormányrendszer megváltoztatására törekszik, s e célra zsákmányolja ki a januári reformok által engedményezett szabadságokat.

A porosz nemzeti szabadeltű lapok, élükön a „National Ztg.“ nagyban dühösködnek Ausztria ellent „Ausztria tehetetlensége a legjobb biztosíték a béke fenntartása iránt“, mondja az utóbb nevezett lap.

Stanley lord beszéde, melyet az európai helyzetéről, különösen Francia- és Poroszország egymásiránti viszonyáról tartott, Berlinben s Párisban különböző fogadtatásban részesült. Berlinben megvannak elégedve, mert Stanley Poroszországnak tulajdonítaná a vezérszerepet az egyesült Németországban, Párisban nem, miután az angol miniszterelnök nyíltan vádolta Franciaországot harc-vágygyal.

KÖZGAZDASÁG.

Az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányának f. év november 2-kán tartott ülésében következő ügyek tárgyalattak:

1-ör. A földmívelés, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszterium f. é. október 2-án 15,406 sz. a kibocsátott rendeletében felhíván a gazdasági egyesületet a folyó évben mutatkozott napszám szűkének okait és orvoslás módját beható tárgyalás alá venni, továbbá jelentést tenni arról, hogy mennyire működtek a gazdasági egyesület területén a lefolyt aratási időszakban arató-gépek, és mily sikerrel, melyek tünnek ki a gépek közül jeles munka, lehető kéz- és igaerő kiméléssel, mint szinte jeles szerkezet és olcsóság tekintetében? ez ügy bővebb vizsgálatával a földmívelési és gépészeti szakosztályt megbízatott.

2-ör. A földmívelés, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszterium okt. 14-ről 16,161 sz. a ki-

